

Državni svetnik
Branko Tomažič

Ljubljana, 18. 3. 2019

Alojz Kovšca
predsednik
Državnega sveta

ZADEVA: Vprašanje Vladi Republike Slovenije glede spoštovanja Bernske konvencije in sprejema zakonodajnih ukrepov z namenom preprečevanja nastanka resne škode zaradi porasta števila velikih zveri v Sloveniji

Na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 6/14, 101/10 in 26/15) predlagam, da Državni svet na Vlado Republike Slovenije naslovi naslednje vprašanje:

Zakaj Vlada Republike Slovenije ne spoštuje Bernske konvencije (Konvencija o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov) in zakaj ne pripravi ustrezne zakonske podlage za sprejem učinkovitih ukrepov, ki bi preprečevali nastanek resne škode zaradi porasta števila velikih zveri (medved, volk, ris) v Sloveniji?

Obrazložitev:

Republika Slovenija je leta 1999 ratificirala (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 17/99) Bernsko konvencijo (Konvencija o varstvu prostoživečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov). Konvencija opredeljuje vse ukrepe, ki jih morajo evropske države izvajati za ohranjanje rastlinskih in živalskih vrst. Zagotavljati morajo tudi ohranjanje ustreznih habitatov. Tako mora vsaka pogodbenica z ustreznimi zakonskimi in upravnimi ukrepi zagotoviti posebno varstvo prostoživečih živalskih vrst, ki so navedene v Dodatku II. Za navedene vrste so še posebej prepovedani: vse oblike namernega lovljenja in zadrževanja ter namernega ubijanja; namerno poškodovanje ali uničenje krajev za razmnoževanje ali počivanje; namerno vznemirjanje vrst prostoživečega živalstva, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev in prezimovanjem v taki meri, da bi vznemirjanje lahko postalo moteče glede na cilje konvencije; namerno uničevanje ali prisvajanje jajc iz narave oziroma zadrževanje teh jajc, čeprav so prazna; prisvajanje teh živali, živih ali mrtvih, vključno z nagačenimi, in katerimkoli z lahkoto prepoznavnim delom ali izdelkom iz teh ali domače trgovanje z njimi. Konvencija državam pogodbenicam kljub temu dopušča, da uveljavijo izjeme pod pogojem, da ni nobene druge zadovoljive rešitve in da ta izjema ne bo ogrozila preživetja zadevne populacije.

Izjeme so mogoče le v primeru, ko gre za ukrepe za zavarovanje rastlinstva in živalstva; za preprečitev resne škode na posevkih, živini, gozdovih, gojiščih rib, vodi in drugih oblikah lastnine; v interesu splošnega zdravja in varnosti, varnosti zračnega prometa ali drugih prevladujočih splošnih interesov; za raziskovalne in izobraževalne namene, za obnovitev populacije, ponovno naseljevanje in razmnoževanje; za dovolitev prisvajanja, zadrževanja ali drugega sprejemljivega izkoriščanja določenih prostoživečih živali in rastlin v majhnem številu pod strogo nadzorovanimi pogoji na selektivni podlagi in v omejenem obsegu.

V Sloveniji se v zadnjih letih množijo napadi velikih zveri na domače živali (ovce, koze, konje, osle, govedo). Velike zveri so prisotne tudi v vaseh, vdirajo v bivalne prostore in iščejo hrano, saj je v naravi, glede na naraščajoče število velikih zveri, primanjkuje. Divjad beži v vasi, kjer jih zveri pokončajo. Naravno ravnovesje je porušeno, ker velike zveri za preživetje iztrebljajo divjad, (srne, muflone, zajce ipd.). V naravi in na podeželju nastaja ogromna škoda, kmetje opuščajo rejo živine, podeželje se prazni, krajina se zarašča, naravni habitat in biotska raznovrstnost sta močno prizadeta, na določenih predelih Slovenije, kjer so prisotni volkovi in šakali, celo ni več divjadi. Število velikih zveri (volki, medvedi, risi, šakali), ki napadajo domače živali in otežujejo življenje na podeželju, vsako leto narašča.

Ker hrane v življenjskem prostoru velikih zveri primanjkuje, se te premikajo v bližino vasi in si tam iščejo hrano. Največkrat se zatečejo v bližino ljudi, kar pa v praksi povzroča težave v sobivanju človeka in velikih zveri. Prisotnost velikih zveri v vaseh predstavlja veliko nevarnost za prebivalstvo, zato bi bilo treba ukrepati, preden pride do usodnih posledic. Kako bomo opravičevali tragedijo, če bo zver pokončala človeka? Kdo bo odgovarjal za nespametno ravnanje pri upravljanju z velikimi zvermi?

Naš prostor ne prenese tako velikega števila medvedov in volkov, kot smo mu priča v zadnjih letih. Kot nerealni se kažejo tudi vsi predvideni ukrepi varovanja – varovalo z visokimi električnimi ogradami, pastirski psi in pastirji. V praksi imamo namreč opravka z razdrobljenimi, strmimi, oddaljenimi in majhnimi parcelami, na katerih je postavljanje visokih električnih ograj dostikrat nemogoče, ureditev velikih pašnikov pa je pogosto neuresničljiva. Preko strmih in težko dostopnih pašnikov pogosto vodijo pohodniške in planinske poti, ki se jih ne more zapreti. Pastirski psi bi bili v okolju, kjer so pogosto prisotni obiskovalci (turisti, planinci, lovci) lahko nevarni, če niso pod stalnim nadzorom človeka. Varovanje čred s pastirji pa je zaradi majhnosti posameznih čred in pašnikov neekonomično.

Treba bi bilo aktivneje pristopiti k odpravljanju nevarnosti. Tudi Bernska konvencija dopušča izjeme, na podlagi katerih bi lahko sprejeli spremembe relevantne zakonodaje, ki bi omogočila ustreznejše upravljanje z velikimi zvermi. Zdaj se dogaja, da je postopek za odstranitev problematične velike zveri (na primer medveda), ki povzroča veliko škodo, povsem neučinkovit. Tako na primer od nastanka škode do izdaje odločbe za odvzem velike zveri iz narave traja dva do tri mesece, kar je absolutno predolgo, saj v tem obdobju škoda narašča. Problematična je tudi sama izvršitev odločbe.

Tovrstne težave z velikimi zvermi pa niso omejene zgolj na Slovenijo, a nekatere države k njihovem reševanju pristopajo aktivneje, na primer Nemčija. Nemška

ministrica za okolje Svenja Schulze je predlagala, da bi imeli kmetje proste roke glede volkov, če ti ogrožajo ljudi in živino. Kmetje bi smeli streljati volkove, ki povzročajo "resno škodo kmetijstvu". Zavzela se je za spremembe zakonov, ki ščitijo velike zveri. Spremembe naravovarstvene zakonodaje bi kmetovalcem omogočile, da sami poskrbijo za volkove, ki povzročajo pretirano škodo.

Tudi Vlada Republike Slovenije bi morala aktivneje in učinkovitejše pristopiti k zaščiti prebivalcev podeželja, zlasti ker ima tudi v okviru določb Bernske konvencije to možnost, a je ne izkoristi. Prebivalci nekaterih vasi si ponoči ne upajo več iz hiše, priča smo primerom, ko so napadeni in pokončani domači psi. Nenazadnje neučinkovito upravljanje z velikimi zvermi predstavlja tudi kršitev ustavno zagotovljene svobode gibanja za prebivalce območij, na katerih se soočajo z navedeno problematiko. Pri sprejemu ustreznih ukrepov bi se moralo več teže dati stroki, ki aktivno deluje na terenu, in ne upoštevati zgolj zainteresirane javnosti, ki s situacijo na terenu ni seznanjena. Izvršitev odločb za odvzem velikih zveri iz narave bi morala biti učinkovitejša – npr. v desetih dneh od izdaje odločbe bi se izvršitev prepustila lovskim družinam, po poteku tega roka pa bi izvršitev odločbe avtomatično prešla na profesionalno ekipo Zavoda za gozdove RS.

Državni svetnik
Branko Tomažič, l. r.